

УДК 159.942:614.253.4

О.С.ЮрценюкВищий державний навчальний заклад
України "Буковинський державний
медичний університет", м. Чернівці**РІВЕНЬ ТРИВОЖНОСТІ У СТУДЕНТІВ-
МЕДИКІВ****Ключові слова:** особистісна
тривожність, ситуативна три-
вога, студенти.**Резюме.** Стаття присвячена дослідженню рівнів особистісної
тривожності та ситуативної тривоги в студентів вищих
медичних навчальних закладів.**Вступ**

Значення здоров'я в житті кожної людини та суспільства набуває сьогодні все більшої ваги. Проблематика його в сучасному суспільстві розглядається в контексті стану навколишнього середовища, соціально-економічного статусу, умов праці та побуту, способу життя [1, 2].

Ознаками психічного здоров'я студентів є їхня активність, життєрадісність, спостережливість, адаптованість до умов навчальної діяльності у вищому навчальному закладі, низька тривожність, емоційна стабільність, здатність сприймати та аналізувати інформацію [3].

Необхідність досліджень психічного здоров'я студентів визначається наявністю таких чинників, що впливають на стан їх психічного здоров'я, як ситуації іспитів, періоди соціальної адаптації, необхідність особистого самовизначення в майбутньому професійному середовищі та ін. Емоційні стани, що переживаються під час цього, і їх наслідки складають серйозну загрозу психологічному здоров'ю студентів. В умовах вищого навчального закладу психічне здоров'я є дуже важливим фактором, який визначає успішність студентів у навчальній діяльності, сприяє їхньому саморозвитку та безконфліктному спілкуванню.

Одним із основних чинників впливу на психічне здоров'я студентів являється тривожність. Слід розрізняти тривогу як стан і тривожність як властивість особистості. Тривога - реакція на небезпеку, яка загрожує особистості, реальну або уявну, емоційний стан дифузного незрозумілого страху, що характеризується невизначеним відчуттям загрози (на відміну від страху, який є реакцією на цілком певну небезпеку). Тривожність - індивідуальна особливість, що полягає в підвищеній схильності відчувати неспокій у різних життєвих ситуаціях, у тому числі і тих, об'єктивні характеристики яких до цього не привертають.

Соціальна школа навчання надає тривожності центральну роль у соціалізації індивіда. В основі цих поглядів лежить уявлення про те, що початково нейтральні стимули можуть через підкріплення і начення ставати емоціогенним і набувати тривожних властивостей. У результаті дос-

ліджень було встановлено, що тривожність, відносно легко виникаючи, надалі стає дуже стійким утворенням, з великими труднощами піддається перенавчанню. Причому вона може сприяти виробленню, як позитивних якостей, так і негативних, таких, наприклад, як агресія або надмірна залежність [4].

Слід відмітити, що розподіл тривожності на стан (ситуативна тривожність) та властивість особистості (особистісна) найбільш яскраво проявляється в роботах Ч. Спілбергера та Р. Кеттела. За Ч. Спілбергером ситуативна тривожність виникає, коли індивід сприймає певний подразник або ситуацію як таку, що несе в собі актуальні або потенційні елементи небезпеки, загрози або шкоди. Особистісна тривожність не проявляється безпосередньо в поведінці, але її рівень можна визначити, виходячи з того, як часто та інтенсивно виникає стан тривоги [4, 6].

Нові психологічні дослідження свідчать про існування таких видів тривожності, як мобілізуюча та демобілізуюча тривожність. Мобілізуючий вид тривожності проявляється в підвищеній активності, аж до агресивності; у підвищеному апетиті. Демобілізуючий вид тривожності - у заціпенінні, раптовій втраті інтересу, апатії тощо. Особливо яскраво проявляється при наявності стійкої тривожності [4].

Мета дослідження

Дослідити рівні особистісної тривожності та ситуативної тривоги в студентів вищих навчальних закладів.

Матеріал та методи

Дослідження проводили в 2014-2015 рр. У цілому було обстежено 327 студентів медичного університету. Вибірка не мала суттєвих відмінностей за статевим і віковим складом, місцем мешкання, формою навчання.

Ступінь вираження тривожної симптоматики вивчався за допомогою тесту Спілбергера-Ханніна. Цей опитувальник складається з 20 висловлювань, що відповідають тривозі як стану (стан тривоги, реактивна або ситуативна тривога)

та з 20 висловлювань на визначення тривожності як диспозиції, особистісної особливості (властивість тривожності). Шкала особистісної тривожності та реактивної тривоги Спілбергера є єдиною методикою, що дозволяє диференційовано вимірювати тривожність як особистісну рису, і як стан. Ми використовували модифікацію Ю. Л. Ханіна (1976), яка адаптована до російської мови [5, 6].

Дана методика дозволяє зробити перші істотні уточнення про якість інтегральної самооцінки особистості: чи є нестабільність цієї самооцінки ситуативною чи постійною, тобто особистісною. Результати цієї методики вказують не лише на психодинамічні особливості особистості, але й на загальні питання взаємозв'язку параметрів реактивності та активності особистості, її темпераменту та характеру. Ця методика є розгорнутою суб'єктивною характеристикою особистості, що зовсім не зменшує її цінності в психодіагностичному плані. Оцінка результатів: до 30 балів -

низька тривожність; 31-45 - помірна тривожність, 46 і більше балів - висока тривожність.

Значні відхилення від рівня помірної тривожності вимагають особливої уваги, висока тривожність передбачає схильність до появи стану тривоги у людини в ситуаціях оцінки його компетентності. У цьому випадку слід знизити суб'єктивну значущість ситуації і завдань та перенести акцент на осмислення діяльності і формування відчуття впевненості в успіху [7].

Обговорення результатів дослідження

Установлено, що серед обстежених студентів, більшість складають особи з середнім рівнем особистісної тривожності - 145 осіб (44,34%), високий рівень особистісної тривожності визначався у 98 обстежених (29,97%), низький рівень особистісної тривожності виявлено у 84 студентів (25,69%) (діаграма 1).

У статевому розподілі в чоловіків частка студентів із середнім рівнем особистісної тривожності

Діаграма 1

- 56,2 % була значно вищою в порівнянні з 39,6 % клієнтів з високим рівнем та 4,2 % з низьким рівнем, на відміну від жінок, в групі яких переважали особи з високим рівнем тривожності (76,9 % проти 21,2% з середнім рівнем особистісної тривожності та 1,9 % з низьким рівнем особистісної тривожності). Виявлено прямий кореляційний зв'язок між високим рівнем особистісної тривожності та жіночою статтю ($r=0,50$, $p < 0,05$). Прикметно, що в підгрупах з високим та середнім рівнем особистісної тривожності абсолютні значення якої також були вищими у жінок, ніж у чоловіків - $57,73 \pm 4,38$ проти $49,33 \pm 3,74$ балів ($p < 0,05$) для високого рівня тривожності, та $37,66 \pm 4,15$ проти $36,0 \pm 3,54$ ($p < 0,05$) для середнього рівня.

Аналізуючи показники рівня ситуативної тривоги можна зауважити, що високий рівень ситуативної тривоги був притаманний 81 студенту, що становило 24,77% всіх обстежених, середній рівень ситуативної тривоги виявили у 194 осіб - 59,33%, та у 52 молодих людей виявлено низький рівень ситуативної тривоги - 15,9% (діаграма 2).

У статевому розподілі частки чоловіків та жінок з високим рівнем ситуативної тривоги були відповідно - 41,6 % проти 25,0 %. середнім рівнем ситуативної тривоги був виявлений у 58,4 % чоловіків та 75,0 % жінок.

Підвищений рівень тривожності може свідчити про недостатнє емоційне пристосування до тих чи інших соціальних ситуацій, і студентів із

високим рівнем тривожності виявляється ставлення до себе як до слабкого, невмілого. Тривожні студенти, як правило, не користуються загальним визнанням у групі, вони частіше входять до числа найменш контактних, тому що дуже часто невпевнені в собі, замкнуті, нетовариські, або, ж навпаки, надто комунікабельні, настирливі, або навіть озлоблені. Результатом безініціативності тривожних студентів є те, що в однолітків з'являється бажання домінувати над ними, що веде до зниження емоційного фону, до тенденції уникати спілкування, посилюється невпевненість у собі. Тривожний студент побоюється інших, чекає нападу, глузування, образи, що сприяє виробленню реакції психологічного захисту у вигляді агресії, спрямованої на інших. Такі студенти, як правило, самотні, замкнуті, малоактивні. Це, як правило, позначається на успішності навчальної діяльності та налагодженні контактів з оточенням.

У той же час до особистісної тривожності та ситуативної тривоги схильні також студенти, які є відмінниками в групі. Це пояснюється тим що, вони, як студенти, які постійно відвідують заняття, готуються до семінарів та активно відповідають на них, значною мірою хвилюються за свою успішність. Вони намагаються отримати всі можливі бали впродовж занять та успішно написати всі модульні контролі, перебуваючи часто в стані стресу.

Висновки

Отже можна припустити, що в осіб із високим рівнем особистісної тривожності рівень ситуативної тривоги також зростає у зв'язку з особистіс-

ною реакцією переживання стресогенних ситуацій що виникають у житті студентів, зокрема в навчанні. Виникнення тривоги може бути пов'язаним як із зовнішніми, так і з внутрішніми факторами. Під впливом зовнішніх умов тривога виникає як емоційна реакція на стресогенну ситуацію і може бути різною як за інтенсивністю, так і за тривалістю.

Перспективи подальших досліджень

Плануємо подальше вивчення впливу психологічних та соціально-економічних факторів на розвиток та перебіг неспсихотичних психічних розладів у студентів вищих навчальних закладів та розробку методів профілактики вищезгаданої патології.

Література. 1. Стан психічного здоров'я населення та тенденції розвитку психіатричної допомоги на пострадянському просторі / П.В. Морозов, М.Г. Незнанов, О.В. Ліманкін і співавт. // Український вісник психоневрології. - 2014. - Т. 22, Вип. 1 (78). - С. 11-17. 2. Состояние психического здоровья населения и перспективы развития психиатрической помощи в Украине / М.К. Хобзей, П.В. Волошин, Н.О. Марута и др. // Психическое здоровье. - 2013. - № 7 (86). - С. 66-75. 3. Айзенк Х. Психологические теории тревожности: В кн. Тревога и тревожность / Под ред. В.М. Астапова. СПб.: Питер, 2001. - с. 224-247. 4. Прихожан А.М., Дубровіна І.В. Психологія. - М.: АКАДЕМІЯ, 1999 - 461с. 5. Райгородский Д. Я. Практическая психодиагностика. Методики и тесты. [Учебное пособие] / Д. Я. Райгородский - Самара: "БАХРАХ-М". - 2001. - 320 с. 6. Малкина-Пых И. Г. Психосоматика / И. Г. Малкина-Пых. - М.: Эксмо, 2009. - 1024 с. 7. Бреслав Г.М. Психология эмоций. - учеб. Пособие для вузов. М.: Академия: Смысл, 2004. - 541 с.

УРОВЕНЬ ТРЕВОЖНОСТИ У СТУДЕНТОВ-МЕДИКОВ

О.С. Юрценюк

Резюме. Стаття посвящена исследованию уровней личностной тревожности и ситуативной тревоги у студентов высших медицинских учебных заведений.

Ключевые слова: личностная тревожность, ситуативная тревога, студенты.

LEVELS OF ANXIETY IN MEDICAL UNIVERSITY STUDENTS

O.S. Yurtseniuk

Abstract. The article deals with the research of the levels of personality anxiety and situation anxiety in medical university

students.

Keywords: personality anxiety, situation anxiety, students.

HSEEU "Bukovinian State Medical University" (Chernivtsy)

Clin. and experim. pathol. - 2015. - Vol.14, №4 (54). - P.190-193.

Надійшла до редакції 20.10.2015

Рецензент – проф. А.С. Борисюк

© O.S. Yurtseniuk, 2015
